

Ing. MIHOVIL MARKIĆ

O KRAJIŠKIM
IMOVNIM OPĆINAMA

Z A G R E B 1 9 3 7

TISKARA „MERCANTILE“ (JUTRIŠA I SEDMAK), ILICA 35

Ing. MIHOVIL MARKIĆ:

O KRAJIŠKIM IMOVNIM OPĆINAMA

Z A G R E B 1 9 3 7

TISKARA »MERCANTILE« (JUTRIŠA I SEDMAK) ZAGREB

O krajiškim imovnim općinama

Već se nekoliko godina u javnosti raspravlja o krajiškim imovnim općinama i o pitanju njihove sanacije, i ako je — srazmjerne broju članova pravoužitnika i ostalih interesiranih lica — vrlo malen broj onih, kojima je poznato u čemu se sastoji gospodarska i finansijska kriza imovnih općina i kako bi trebalo provesti sanaciju i olakšanje njihovog stanja, kako se to opravdano predlaže i očekuje.

Isto tako je vrlo malen broj lica, koja imadu potreban pregled o gospodarskom i finansijskom razvoju imovnih općina i raznim okolnostima koje su djelovale na njihov ekonomski napredak u tolikoj mjeri, da ne mogu dalje uredno udovoljavati svim svojim obavezama i zadatku u smislu propisa Zakona o imovnim općinama i Zakona o šumama.

Šta više, imade i šumarskih stručnjaka i lica iz krugova šumarske privrede, šumske industrije i ostalih profesija, čija se mišljenja o pitanju sanacije im. općina osnivaju na skroz pogrešnim pretpostavkama, te nije nikakovo čudo, da su iznešeni i takovi prijedlozi, koji su u opreci sa zadatkom im. općina i načelima šumarske privrede ovih seljačkih ustanova.

Ukratko rečeno, mnogo je raspravljano i izložene su razne misli na raznim konferencijama i javno, ali iz obrazloženja svih tih rasprava je vidljivo, da nisu sakupljeni potrebni podaci i detaljno ispitani i proučeni najglavniji momenti koji su od osnutka im. općina do današnjih vremena različno djelovali i konačno doveli do kritičnog gospodarskog i finansijskog stanja, u kome se danas nalaze sve im. općine.

Od kolike je važnosti ovo pitanje, vidi se po tome, — što vjerojatno nije svakome poznato — da je pitanje života ujedno vitalno pitanje 150 hiljada seljačkih domova sa cca 1,200.000 duša, koliko iznaša čitav broj seljaka — članova svih im. općina.

Pored ovih članova upisane su kao članovi 252 upravne, 736 školskih i 427 crkvenih općina na području 40 političkih srezova savske i 5 dunavske banovine, čiji je interes takodjer tangiran opstankom im. općina.

Od sanacije im. općina očekuje svoj spas 234 aktivna i penzionisana činovnika i 1616 aktivnih i penzionisanih zvaničnika i ostalog osoblja, svega 1.850 lica sa nekoliko hiljada članova porodice.

Kako je pak poznato, da se u Ministarstvu šuma i rudnika ozbiljno pristupilo proučavanju rješenja pitanja sanacije i da je u tom smislu sastavljen i načrt zakonske uredbe o sanaciji, potrebno je, da i šira

javnost, a naročito interesirani članovi i pravoužitnici detaljno upoznaju u čemu se sastoji gospodarska i finansijsalna kriza njihovih im. općina i šta bi trebalo poduzeti u cilju toga, da ove velike seljačke ustanove i dalje pravilno uđovoljavaju svojoj zadaći u korist naroda i države.

Razmatrajući ovo pitanje na osnovu opsežnih statističkih podataka sakupljenih od osnutka im. općina do kraja 1935 g., a u vezi sa raznim obračunima i analizama stručne prirode, uvidjeće interesirani pravoužitnici i šira javnost, da se kriza im. općina sastoji iz čitavog niza raznih problema koji nisu do sada bili dovoljno poznati, i da se ne može ni najmanje prigovoriti stručnim upravama za posljedice, koje su teško oštetile gospodarske i finansijsalne interese svih im. općina u periodu od 60 godina.

Uvidjeće mnogi i to, da je pitanje sanacije ne samo pitanje članova, nego da se na dnevnom redu nalazi jedno pitanje, čije se rješenje očekuje u interesu opće nacionalne privrede, kako će se to detaljno dokazati iz značaja i pregleda efekta dosadašnjeg rada i perspektive budućnosti šumarske privrede ovih seljačkih ustanova.

Medjutim, treba odmah napomenuti i to, da se nećemo upuštati u detaljna razmatranja historijata i svega onoga, što je prethodilo do osnivanja, jer to danas nije aktuelno i nema skoro nikakvog utjecaja na rješavanje ovoga pitanja. To spada historiji, te bi bilo skroz suvišno opetovati ono, što je poznato iz raznih opširnih rasprava o Vojnoj krajini, a koje su objelodanjene prije i poslije osnivanja im. općina.

Najnovije djelo o historiji Vojne krajine »Antemurale Christianitatis« izašlo je iz pera g. Milana Turkovića, barona i začasnog predsjednika Jugoslavenskog šumarskog udruženja.

Sadržaj historijata osniva se na opsežnom proučavanju originalnih dokumenata u ratnoj arhivi Ministarstva vojske u Beču.

Prema tome, ponavljamo, izlišno bi bilo uopće trošiti vrijeme na pitanja koja su naročitim radom bogato obradjena.

U konkretnim prilikama je potrebno znati slijedeće:

1. da li je dioba šuma izmedju države i im. općina, takozvana segregacija, provedena onako, kako je trebalo provesti;
2. koje su posljedice nastupile od diobe šuma;
3. šta je sve dalje slijedilo od dana samostalnog života do današnjih vremena; i
4. šta bi trebalo preduzeti u cilju sanacije i olakšanja stanja.

Eto, ovo su pitanja koja želimo javno raspraviti i javnost upoznati sa svima posljedicama, kako bi se objektivno moglo ocijeniti sve ono, što je potrebno propisati u cilju trajne sanacije svih im. općina u korist njihovih članova i države.

Radi boljeg pregleda podijelićemo materiju na sedam dijelova i to:

- I. Kratki historijat i zakonodavstvo.
- II. Ekonomski značaj im. općina u nacionalnoj privredi.
- III. Gospodarski i finansijski razvoj.
- IV. O podržavljenju stručne uprave i njenim posljedicama, sa uporednim pregledom povećavanja i ostalih troškova.

V. Pregled konkretnog gospodarskog i finansiјalnog stanja.

VI. Šta bi trebalo propisati i izvršiti u cilju sanacije i olakšanja stanja im. općina.

VII. Perspektive budućnosti gospodarskog i finansiјalnog stanja.

Napominje se, da se ova rasprava — pored svoga aktuelnog značaja u času rješavanja pitanja sanacije — ima smatrati i kao prilog za sastav općeg historijata i detaljnog pregleda razvoja šumske privrede sa podacima za svaku im. općinu zasebno, a naročito sa novim podacima o količini osnovnog kapitala na osnovu novih privrednih planova.

Na kraju mi je dužnost ovime izraziti najsrdačniju hvalu poštovanim kolegama stručnjacima kod imovnih općina za njihovu izdašnu pomoć, koju su mi iskazali sabiranjem statističkih podataka, a na osnovu kojih sam obradio u glavnom čitav sadržaj ove brošure. Opetujem: Hvala im i svaka čast!

B e o g r a d, novembra 1936.

Ing. Mihovil Markić

I. Kratki historijat i zakonodavstvo imovnih općina

Po izvršenju razvojačenja Vojne Krajine, a neposredno pred okupaciju Bosne po Austriji i unifikaciji uprave i sudstva u krajiškom području sa ostalim teritorijem Hrvatske, donešen je Zakon od 8. lipnja 1871 o ustanovama za otkup prava na drvlje, pašu i uživanje šumskih proizvoda, što krajiški stanovnici imaju u državnim šumama, nalazećim se u Vojnoj Krajini. S tim su zakonom oslobođene državne šume od stvarnih tereta, šumskih služnosti dosadašnjih ovlaštenika, kako bi se moglo nesmetano s njima gospodariti po načelima šumarske nauke i najveće šumske rente.

Zakonom od 15 lipnja (juna) 1873 o imovnim općinama u Hrv. slav. Vojnoj Krajini, kao logičkom posljedicom zakona o segregaciji (ograničavanju) šumskih služnosti, nastale su Krajiške imovne općine na taj način, da je polovina šuma po vrijednosti ostala u vlasništvu države, dok je druga polovina predana zadruzi članova, seljaka, koji su do tada imali pravo servituta u državnim šumama.

Ovo pravo vlasništva ubilježeno je u gruntovnici, odnosno u zemljišnim knjigama na ime pojedine imovne općine.

Ima ih deset: otočka, ogulinska, slunjska sa sjedištem u Karlovcu, I banska u Glini, II banska u Petrinji, djurdjevačka i križevačka u Bjelovaru, gradiška, brodska u Vinkovcima i petrovaradinska u Sremskoj Mitrovici.

Bitne odredbe Zakona od 15 lipnja 1873 jesu ove:

Svrha je imovnim općinama, da svoje članove zadruge i obitelji, kao i upravne, školske i crkvene općine snabdjevaju gradjevnim, ogrijevnim drvetom i ostalim prihodima šuma.

Šumama ima se gospodariti po šumskim zakonima i šumarskim napucima, dakle, sa šumama ima se potrajanje i racionalno gospodariti.

Autonomne su, ali pod nadzorom države.

Pretstavlja ih zastupstvo, a upravlja sa njima gospodarski odbor sa šumarskim stručnjacima.

Da bi se bolje odredio njihov pravni i gospodarski položaj prema njihovim članovima, trećim licima i javnosti, potrebno je napomenuti slijedeće:

S A D R Ž A J

UVOD	3
I. KRATKI HISTORIJAT I ZAKONODAVSTVO	7
II. EKONOMSKI ZNAČAJ I. O. U NACIONALNOJ PRIVREDI	10
A) Osnovni podaci	10
B) Namirenje potreba članova i. o.	13
C) Doprinos i. o. za opće kulturne i nacionalne svrhe	15
D) Značaj i. o. za industriju i trgovinu	18
III. GOSPODARSKI I FINANSIJSKI RAZVOJ I. O.	22
1. O načinu diobe šuma i posljedicama koje su uplivale na gospodarski razvoj	22
2. O upravnim i šumsko-gospodarskim prilikama	26
A) Upliv veličine i pocjepnosti šumskih posjeda na upravne troškove	27
B) Upliv strukture sastojina na način iskorišćavanja, stvaranja nepotrošivih šumskih glavnica i ulaganja kapitala u razne ostale svrhe	28
C) O urednjajnim i procjenivim radovima	29
D) O radovima pošumljavanja	32
E) Investicije vlastitog kućanstva	33
F) Umanjenje osnovnog kapitala od elementarnog sušenja hrastika	34
3. Pregled glavnih rashoda od 1874 do kraja 1935 g., a naročito o izvršenim rashodima na teret osnovnog kapitala	35
IV. O PODRŽAVLJENJU STRUČNE UPRAVE I NJENIM POSLJECAMA, S UPOREDNIM PREGLEDOM POVEĆAVANJA I OSTALIH RASHODA	37
1. O podržavljenju stručne uprave	37
2. Javne dažbine	40
3. Lični rashodi	46
4. Gospodarski i materijalni rashodi	49
V. PREGLED KONKRETNOG GOSPODARSKOG I FINANSIJSKOG STANJA	50
1. Gospodarsko stanje	50

A) Pregledna tabela o količinama drvnih masa kapitala	54
B) Pregledna tabela o visini etata	54
C) Pregledna tabela dobnih razreda za sve i. o. izuzev otočku i ogulinsku	55
D) Uporedjenje stanja dobnih razreda po prvim osnovama s normalnom površinom	57
E) Uporedjenje današnjeg stanja dobnih razreda s normal- nom površinom	57
2. Finansijsko stanje	62
A) Uporedjenje godišnjih rashoda i prihoda za period od 1935—1945 godine	62
B) Pregled poslovanja po odobrenim budžetima i završnim računima za period od 1930—1934 godine	65
C) Pregled dugovanja do konca 1935 g.	66
VI. ŠTO BI TREBALO PROPISATI I IZVRŠITI U CILJU SANA- CIJE I OLAKŠANJA STANJA I. O.	69
1. Kratki pregled mjera sanacije	69
A) Upravne mjere	69
B) Gospodarske mjere	70
C) Finansijske mjere	72
a) Državni porez	73
b) Općinski namet	73
c) Banovinski pritez	75
d) Vodoplavni doprinos	75
e) Stalna godišnja pomoć skroz pasivnim i. o.	76
2. O veličini cijelokupnog efekta pedloženih mjera sanacije	76
VII. PERSPEKTIVA BUDUĆNOSTI GOSPODARSKOG I FINAN- SIJSKOG STANJA	77
